

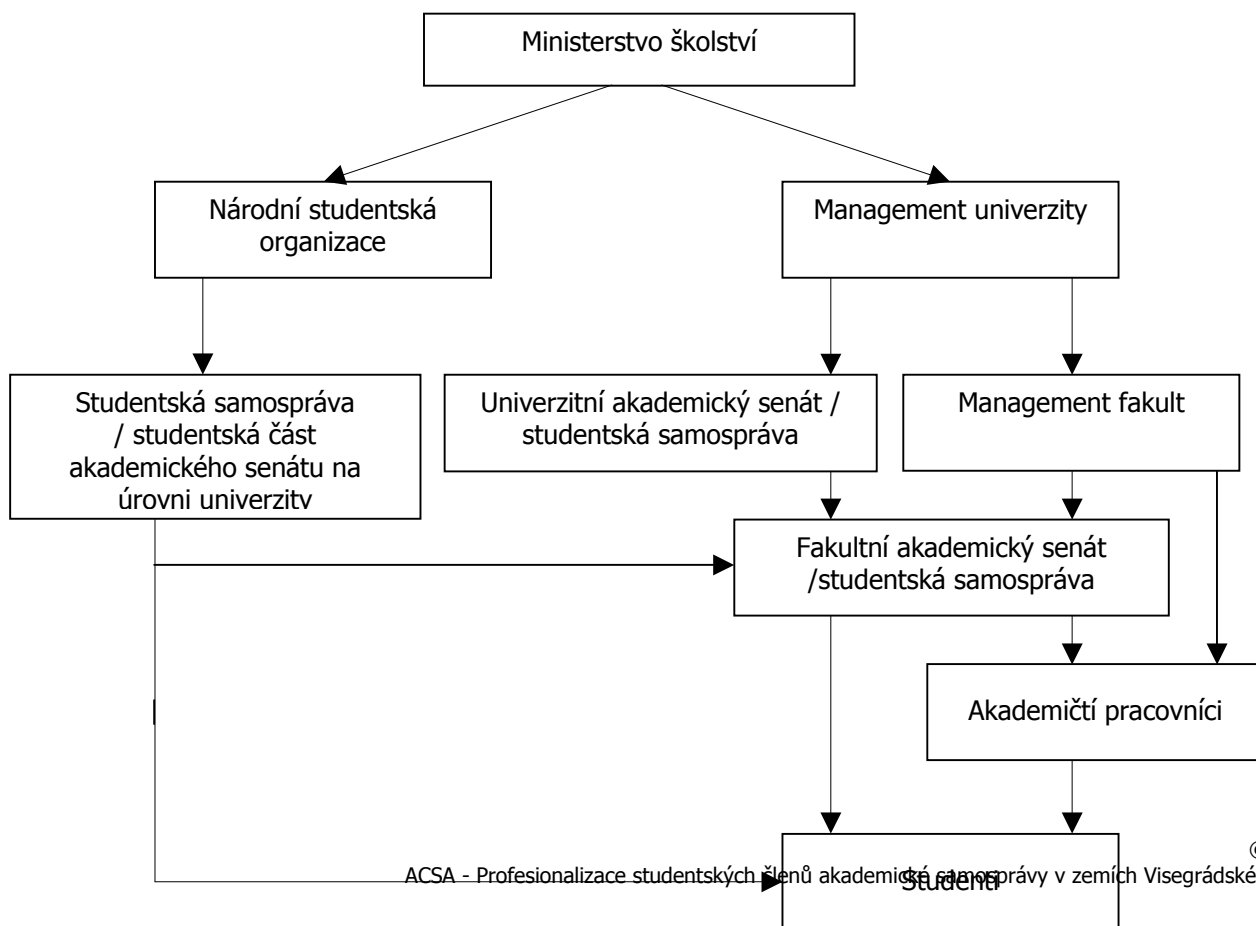
BOLOŇSKÝ PROCES A POSTAVENÍ STUDENTŮ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Účastníci se shodli, že nejsou na svých univerzitách dostatečně informováni o vývoji Boloňského procesu, a že jejich reálná účast na jeho implementaci je malá. Postavení studentů, které je v dokumentech Boloňského procesu zmiňováno, zejména partnerské postavení studentů a akademických pracovníků, nevnímají účastníci v této chvíli jako naplněné v praxi. Mnohdy se necítí být partnery a jejich spolupráce s akademickými pracovníky často závisí na dobré vůli jednotlivých pedagogů, kteří nezdědka setrvávají v tradičních vztazích nadřízený mistr – podřízený student. Účastníci považují za velmi důležité, že vztah studentů a akademických pracovníků byl v rámci Boloňského procesu oficiálně definován jako partnerský. Účastníci se shodli, že prvním krokem k úspěšné implementaci jednotlivých bodů Boloňského procesu je dobrá informovanost všech studentů a akademických pracovníků o konkrétním vlivu Boloňského procesu na každodenní život akademické obce. Upozorňují však, že nejen samotné informace, ale také porozumění důvodům a přínosům Boloňského procesu je pro jeho dobrou implementaci zásadní. Zdůrazňují zde především roli pedagogů, kteří jsou se studenty každodenně v nejbližším kontaktu.

Jak zlepšit informovanost o Boloňském procesu mezi studenty?

V současné době studenti nemají přílišný zájem o informace týkající se systému vysokoškolského vzdělávání, protože nevidí možnosti, jak mohou zlepšení tohoto systému ovlivnit. O Boloňském procesu mají pouze kusé informace. Účastníci doporučují, aby jednotlivým studentům byly předávány zejména ty informace o věcech, které se jich přímo dotýkají (např. o možnostech v oblasti mobility) a to vhodnou srozumitelnou formou. Ta je neméně důležitá než samotný obsah.

Proto, aby bylo možné informace efektivně předávat, je důležité vytvoření efektivně fungujícího komunikačního kanálu. Účastníci navrhnou následující schéma:

Ministerstvo školství by mělo pravidelně, aktuálně a systematicky informovat o důležitých aspektech vývoje Boloňského procesu národní studentské organizace a management jednotlivých univerzit. Národní studentské organizace by pak měly pravidelně vhodnou formou (např. noviny či časopis) informovat univerzitní studentskou samosprávu (resp. studentské části univerzitních akademických senátů) především v oblastech přímo se dotýkajících studentů, jejich postavení, práv a možností. Tito studentští zástupci by měli být současně informováni od managementu univerzity, avšak s konkrétnějším zaměřením na jednotlivé univerzity. Požadováním informací o Boloňském procesu ze dvou různých kanálů mohou reprezentanti studentů na univerzitní úrovni lépe pochopit význam a možné dopady jednotlivých informací a efektivněji tak zacílit obsah i formu komunikace na studentské reprezentanty jednotlivých fakult. Účastníci workshopu doporučují pořádat pravidelná setkání všech studentských reprezentantů. Ti, dobře informováni, mohou pak přenášet informace dále k ostatním studentům. Účastníci by pro efektivní informování všech studentů volili následující formy komunikace:

- využití možnosti oslovení studentů v rámci organizování jejich volnočasových aktivit
- organizace workshopů pro studenty v prvním ročníku studia o jejich právech a povinnostech, akademické samosprávě, Boloňském procesu a jejich možnostech v rámci studia, pořádané studentskými orgány v akademické samosprávě
- zpracování dlouhých informačních článků do krátkých, čtivých a graficky zajímavě zpracovaných zpráv

Management univerzity by měl informovat nejen univerzitní akademický senát, ale také management jednotlivých fakult. Účastníci navrhují stejný způsob komunikace jako mezi univerzitními a fakultními zástupci studentů. Management fakult pak může kvalitně informovat všechny své akademické pracovníky. Situace, ve které akademičtí pracovníci jsou informováni hůře než studenti, není dle účastníků workshopu optimální.

Jak zvýšit účast studentů na implementaci Boloňského procesu?

Management univerzit a fakult by měl přizvat reprezentanty studentů do procesu rozhodování o konkrétních krocích implementace jednotlivých oblastí Boloňského procesu na univerzitě či fakultě. Účastníci proto zdůrazňují důležitost vztahů mezi studenty a managementem, resp. studenty a pedagogy v akademickém senátu. Spolupráce by měla být založena na vzájemné otevřenosti, toleranci a zodpovědnosti. Studenti aktivní v akademické samosprávě by se neměli zaměřovat pouze na pomoc studentům, ale při řešení jednotlivých záležitostí přemýšlet o možných dopadech na celou univerzitu či fakultu. Akademičtí pracovníci by na druhé straně měli respektovat názory studentů v každodenní práci v akademickém senátu. Tato spolupráce může následně ovlivnit vztahy mezi všemi studenty a pedagogy během výuky, jež je základním smyslem fungování vysokoškolských institucí.

Účastníci workshopu věří, že dobře implementované závěry Boloňského procesu pozitivně ovlivní kvalitu vysokoškolského vzdělávání a život akademické obce vůbec. Zdůrazňují, že Boloňský proces by se proto měl stát na univerzitách standardem. V současné době však tato skutečnost na mnoha univerzitách není naplněna. Z tohoto důvodu účastníci doporučují založit kontrolní orgán (např. nevládní nezávislou organizaci), který by napomáhal tento standard vytvořit.

STUDENTSKÁ SAMOSPRÁVA

Na základě dlouhé diskuse se účastníci workshopu shodli na základních pozitivěch a negativěch, která přináší účast studentů v akademické samosprávě.

Pozitiva:

- přináší nový způsob myšlení
- menší závislost na managementu univerzity
- více citu pro studentské záležitosti a potřeby
- nezávislost na technických a procesních limitech
- znalost problémů každodenního života studentů

- propojení mezi managementem a studenty
- vůle pomáhat studentům s jejich problémy
- možnost pomoci zlepšit služby studentům (koleje, kopírování apod.)
- pružnost v procesu rozhodování

Negativa:

- nižší strategické cítění
- někdy strach z autorit
- doba zastávání funkce omezena nejen dobou funkčního období, ale také délkou studia
- zanedbávání studijních povinností
- na počátku nízká znalost univerzity (fakulty)
- často nízká aktivita při řešení problémů

Jako jeden z největších problémů účastníci vnímají malý zájem studentů o práci v akademické samosprávě. Shodli se na tom, že pro zvýšení tohoto zájmu je velmi důležité umění studenty dobře motivovat. Zdůrazňují některé motivy, které je samotné k práci v akademickém senátu vedou:

- možnost něco změnit
- uspokojení
- vlastní úspěch
- setkávání s novými lidmi
- získávání zkušeností
- možnost získat důležitou funkci a být na ni pyšný
- podíl na řešení konkrétních problémů
- zpětná vazba
- získávání nových vědomostí
- zodpovědnost
- osobní růst
- získávání informací „z první ruky“
- možnost udělat něco pro fakultu a studenty
- možnost pomoci druhým lidem
- dobrý start pracovní kariéry

Je patrné, že účastníci workshopu upřednostňují vnitřní motivy před hmotnými stimuly. V praxi proto doporučují motivovat studenty např. nabídkami účasti na konferencích, seminářích, workshopech a dalších setkáních a **zdůrazňují potřebu umožnit zástupcům studentů studovat dle individuálního studijního plánu**. I když účastníci nedoporučují motivování studentských zástupců pomocí pravidelného platu, nevyklučují možnost efektivně motivovat jednotlivce jednorázovou finanční odměnou, dle dosavadní odvedené práce. Tato odměna může být též udělena ve formě nejrůznějších výhod, jakou je např. sleva kolejného. Považují však za nezbytně nutné řádné materiální zabezpečení aktivit studentské samosprávy (kancelář, přístup na počítače a Internet, pokrytí dalších souvisejících nákladů jednotlivců atp.).

Účastníci se shodli, že neméně důležitou je dobrá propagace aktivit současné studentské samosprávy. I když existuje řada způsobů, jak studenty o těchto aktivitách informovat, ne všechny jsou správné a efektivní. Účastníci upřednostňují aktivní způsoby před pasivními – organizace výletů, volnočasových aktivit, seminářů o důležitých otázkách před nudnými dlouhými články.

Účastníci se jednomyslně shodli, že účast studentů v orgánech akademické samosprávy je velmi důležitá. Během diskuse se shodli, že preferují český a slovenský legislativní model, který studentům zabezpečuje silnou pozici v akademických senátech, před modelem polským a maďarským, který tvoří samostatnou studentskou samosprávu.¹

¹ Rozbor jednotlivých legislativních modelů naleznete v komparativní studii vysokoškolských zákonů zemí V4 v částech dotýkajících se studentů.

VYTVÁŘENÍ A HODNOCENÍ KVALITY VYSOKÝCH ŠKOL

Účastníci diskutovali o vytváření a hodnocení kvality vysokých škol dotýkající se studentů. Z tohoto pohledu pojem kvalita dle jejich názoru obsahuje vše, s čím se studenti mohou na univerzitě potkat během vzdělávacího procesu (způsob výuky, informace, znalosti a kvalifikace pedagogů, způsoby chování, vedení k samostatnosti v jednání, svoboda projevu myšlenek a názorů atp.).

Účastníci se jednoznačně shodli, že situace v této oblasti není na univerzitách v zemích V4 optimální. Jako největší problémy vnímají:

- nevyčleňování pracovníka (akademického) zodpovědného za studentské hodnocení kvality a jeho systematickou implementaci a hodnocení
- příprava hodnotícího procesu bez odborníků (sociolog, psycholog)
- nízká snaha vysvětlit důvody a předpokládané dopady hodnocení (studentům i pedagogům)
- pocit pedagogů, že studenti nejsou dost odpovědní, aby mohli ovlivňovat kvalitu výuky
- některé vysoké školy hodnotí, protože musí, nikoli protože chtějí
- účastníci hodnotícího procesu nevěří výstupům nebo některým částem hodnotícího procesu
- studenti nemohou kontrolovat správnost hodnotícího procesu
- nezveřejňování výsledků
- výsledky se výrazným způsobem neprojevují v následné realitě

Účastníci považují za důležité, aby:

- hodnocení bylo organizováno pravidelně a systematicky (nejméně jednou ročně)
- se studenti účastnili na vytváření dotazníků
- nebyla při přípravě hodnocení zanedbávána spolupráce se sociology a psychology
- dotazníky byly připravovány pečlivě, tak aby pokryly všechny části výukového procesu
- zástupci studentů byli přítomni při vyhodnocování výsledků hodnocení
- výsledky hodnocení byly přístupné zástupcům studentů, resp. všem studentům (v závislosti na druhu informací)
- reprezentanti studentů měli možnost kontrolovat (ne)zvyšování kvality během let (je proto důležitá dostupnost k informacím z předešlých hodnocení)
- hodnocení neprobíhalo, protože je nařízeno ze zákona, ale protože je to cesta, jak zlepšovat konkrétní věci a ukazovat kvalitu univerzity veřejnosti
- studentské hodnocení kvality bylo považováno za věc důvěry mezi studenty a pedagogy
- na základě hodnocení byli oceněni a zveřejněni nejlepší
- studentské hodnocení kvality bylo zahrnuto do komplexního hodnocení kvality univerzity/fakulty

Účastníci workshopu zdůrazňují, že studenti nejsou nepřátelé. Chtějí se podílet na zvyšování kvality vysoké školy, protože chtějí získávat lepší znalosti, v lepším prostředí. Pokud tomuto akademičtí pracovníci porozumí, nebudou se obávat dopadů studentského hodnocení kvality, ale pochopí jej jako možnost ke zlepšení. Studenti a pedagogové mají v této oblasti stejné cíle.

Všechna probíraná témata byla velmi zajímavá a pro oblast vysokého školství zásadní. Proto by bylo možné diskutovat mnohem delší dobu. Účastníci se proto dohodli na vzájemné spolupráci a i v budoucnu jsou ochotní přispět k řešení výše zmíněných problémů a podílet se na dalším výzkumu.